كتاب
العُزلة
عَنِ النَّاس

كۆ كردنەوەی

ابو عبدالرحمن الحنبلي

(١٤٤٥هـ)

بسم الله الرحمن الرحيم

١ - ثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زُهَيْرٍ الضَّبِّيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: «امْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ

١ - عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ ووتی : ووتم به پێغەمبەری خوا ﷺ ڕزگاربوون چۆنه.؟ فەرمووی : «زمانت بپارێزه، وه له ماڵەكەی خۆتدا بمێنەوه، وه بگری لەسەر تاوانەكانت»

٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ لِي أَبِي: «يَا بُنَيَّ! اتَّقِ رَبَّكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَامْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَابْكِ مِنْ ذِكْرِ خَطِيئَتِكَ»

٢ - عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ووتی باوكم (ابن مسعود) پێی ووتم : «ئەی كوڕی خۆم! لە پەروەردگارت بترسە، وە لە ماڵەكەی خۆتدا بمێنەوە، وە زمانی خۆشت بپارێزە، وە بە یادی تاوانەكانتەوە بگری»

٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ التَّمِيمِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْن عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الأَلْهَانِيِّ، أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ، كَانَ يَقُولُ: «امْلِكْ لِسَانَكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ (١)».

٣ - أَبَا الدَّرْدَاءِ دەیووت : «زمانت بپارێزە، وە بگری لەسەر تاوانەكانت، وە لەماڵەكەی خۆتدا بمێنەوە»

٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثَنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، يَقُولُ: «إِنَّ أَعْجَبَ النَّاسِ إِلَيَّ، رَجُلٌ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَيُقِيمُ الصَّلاةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيُعَمِّرُ مَالَهُ، وَيَحْفَظُ دِينَهُ، وَيَعْتَزِلُ النَّاسَ (١)».

٤ - پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەیووت : «زۆر سەرسامم بە پیاوێك كە باوەڕی بە خوا و پێغەمبەر هێناوە، وە نوێژ ئەنجام دەدات، وە زەكات دەدات، وە سەردانی ماڵەكەی(كەعبە) دەكات، وە دینەكەی خۆی دەپارێزێت، وە دوور دەكەوێتەوە و واز دەهێنێت لە خەڵكی»

٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنا أَصْبَغُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، قَالَ: كَانَ أَبُو الْجُهَيْمِ الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ لا يُجَالِسُ الأَنْصَارَ، فَإِذَا ذُكِرَتْ لَهُ الْوِحْدَةُ، قَالَ: النَّاسُ شَرٌّ مِنَ الْوِحْدَةِ (١)».

٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنا أَصْبَغُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، قَالَ: كَانَ أَبُو الْجُهَيْمِ الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ لا يُجَالِسُ الأَنْصَارَ، فَإِذَا ذُكِرَتْ لَهُ الْوِحْدَةُ، قَالَ: النَّاسُ شَرٌّ مِنَ الْوِحْدَةِ (١)».

٥ - أَبُو الْجُهَيْمِ الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ لەگەڵ ئەنصاریەکان دانەدەنیشت، جا گەر لای باسی تەنهایی کرابووایە دەیووت : «خەڵکی خراپترن لە تەنهایی»

٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ سَيَّارِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: قَالَ لِي بُكَيْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ: مَا فَعَلَ عَمُّكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: لَزِمَ الْبَيْتَ مُنْذُ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ: إِنَّ رِجَالا مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ لَزِمُوا بُيُوتَهُمْ بَعْدَ قَتْلِ عُثْمَانَ، نَضَّرَ اللَّهُ وَجْهَهُ، فَلَمْ يَخْرُجُوا إِلا إِلَى قُبُورِهِمْ "

٦ - سَيَّارِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ووتی بُكَيْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ پێی وتم : مامت چی دەکا.؟ ووتی : «ووتم پەیوەست بووە بە ماڵەوە لە ئەوەندە تا ئەوەندە جا ووتی : هەندێک پیاو لە ئەهلی بەدر، پەیوەست بوون بە ماڵەکانیانەوە دوای مردنی عثمان بن عفان اللّٰه ڕوی گەش و جوان بکات وە لێی دەرنەچوون تا دەرنەچوون بۆ گۆڕەکانیان»

٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: ثنا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ: «وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ لِي إِنْسَانًا يَكُونُ فِي مَالِي، ثُمَّ أُغْلِقُ عَلَيَّ بَابًا، فَلا يَدْخُلُ عَلَيَّ أَحَدٌ حَتَّى أَلْحَقَ بِاللَّهِ»

٧ - حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ ووتی : «بەخوا خۆزگە کەسێکم هەبوایە خاوەنداریێتیم بکات و بمپارێزێت، پاشان دەرگام لەسەر کلیل بدات، جا هیچ کەسێک نەیەتە لام تاوەکو دەگەمەوە بە اللّٰه»

٨ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، وَحَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ الأَزْدِيُّ، حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، قَالَ: ثنَا شُعْبَةُ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ : «خُذُوا بِحَظِّكُمْ مِنَ الْعُزْلَةِ»

٨ - عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فەرمووی : «پشکی خۆت وەربگرە لە گۆشەگیری»

٩ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، حَدَّثنَا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: حَدَّثنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ الرَّيَّانِ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ: «الْعُزْلَةُ عِبَادَةٌ»

٩ - ابْنِ سِيرِينَ ووتی : «گۆشەگیری عیبادەتە»

١. - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْمُثَنَّى بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: ثنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ (١)، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يُوشَكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرُ مَالِ الْمُسْلِمِ شَاةٌ يَتَتَبَّعُ بِهَا صَاحِبُهَا شَعَفَ الْجِبَالِ، وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ، يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ»

١. - پێغەمبەری خوا(ﷺ) «نزیکە لەوەی کە خێرترین موڵکی مسوڵمان کۆمەڵێک مەڕومالاَت بێت کە بیانبات بەرەو بنی شاخەکان وشوێنەکانی باران بارین، بۆ ئەوەی خۆی و دیندارییەکەی دەرباز بکات لە فیتنە وتاقیکردنەوەکان»

١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا فُلَيْحٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ، ﷺ: «أَلا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ مَنْزِلَةً؟ رَجُلٌ آخِذٌ بِعَنَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَلا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ مَنْزِلَةً بَعْدَهُ؟ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي غَنِيمَةٍ لَهُ، يُقِيمُ الصَّلاةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيَعْبُدُ اللَّهَ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»

١١ - پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی : «ئایا ئاگادارتان نەكەمەوە بە كەسێک باشترین پلەو پایەی هەبێت لە ناو خەڵک.؟ پیاوێکە دەستی گرتبێت بە هەوسار(لغاو)ی ئەسپەكەی لە پێناو اللّٰه، ئایا ئاگادارتان نەكەمەوە كێیە دوای ئەو لەناو خەڵكی باشترین پلەو پایەی هەیە.؟ پیاوێک كە خۆی و مەڕ و ماڵاتەكەی داببڕێت و نوێژ بكات و زەكات بدات وە اللّٰه بپەرستێ و هیچ،شتێكی بۆ نەكات.بە هاوەڵ و شەریک»

١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ بْنَ أُمَيَّةَ، قَالَ: بَلَغَنِي، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، قَالَ: «الْعُزْلَةُ رَاحَةٌ مِنْ أَخْلَاطِ السُّوءِ»

١٢ - عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فەرمووی : « گۆشەگیری و دووره پەرێزی لە خەڵک ڕزگاربوونا لە تێکەلاوی خراپ»

١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخَا أَبِي مُرَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: «اتَّقُوا اللَّهَ، وَاتَّقُوا النَّاسَ»

١٣ - عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فەرمووی : «لە اللّٰه بترسن، وە لە خەڵکیش بترسن»

١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَسَنُ بْنُ مَالِكٍ، عَنْ بَكْرٍ الْعَابِدِ، قَالَ: سَمِعْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ يَقُولُ: «تَوَحَّشْ مِنَ النَّاسِ كَمَا تَتَوَحَّشُ مِنَ السِّبَاعِ»

١٤ - دَاوُدَ الطَّائِيَّ دەیووت : «لە خەڵک بترسە هەر وەک چۆن دەترسی لە ئاژەڵە کێویە دڕندەکان(وەک شێر، کەمتیار، گورگ، هتد)»

١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: وَحَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: «مَا مِنْ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلإِنْسَانِ مِنْ جُحْرٍ يَدْخُلُ فِيهِ (١)»

١٥ - سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ دەیووت : «هیچ شوێنێک باشتر نییە بۆ مرۆڤ لە کونێک(ئەشکەوتێکی قوڵ)کە بچێتە ناویەوە»

١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ الأَزْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ يَذْكُرُ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مَكْحُولٍ، قَالَ: «إِنْ كَانَ الْفَضْلُ فِي الْجَمَاعَةِ، فَإِنَّ السَّلامَةَ فِي الْعُزْلَةِ»

١٦ - مَكْحُول الشامي ووتى : «ئەگەر فەزل و گەورەیی لە کۆبوونەوە دابێت، ئەوا سەلامەتی لە دوور کەوتنەوەدایە»

١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمْزَةُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: أنا عَبْدَانُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: أَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: أنا ابْنُ لَهِيعَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ يَعْتَزِلُ النَّاسَ إِنَّمَا هُوَ وَحْدَهُ، فَجَاءَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ، فَقَالَ: أَنْشُدُكَ اللَّهَ! مَا يَحْمِلُكَ عَلَى أَنْ تَعْتَزِلَ النَّاسَ؟ قَالَ: إِنِّي أَخْشَى أَنْ أُسْلَبَ دِينِي وَأَنَا لا أَشْعُرُ، قَالَ: أَتَرَى فِي الْجُنْدِ مِائَةً يَخَافُونَ مَا تَخَافُ؟ فَلَمْ يَزَلْ يُنْقِصُ حَتَّى بَلَغَ عَشَرَةً، فَحَدَّثَ بِذَلِكَ رَجُلا مِنْ أَهْلِ الشَّامِ، فَقَالَ: ذَلِكَ شُرَحْبِيلُ بْنُ السِّمْطِ «

١٧ - بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ ووتی : پیاوێک هەبوو خۆی دابڕیبوو له خەڵکی و به تەنها بوو، جا أَبُو الدَّرْدَاءِ هاته لای پێی ووت : «سوێندت دەدەم به اللّٰه چی وای لێکردووی که دابڕێی لە خەڵک.؟ ووتی : من دەترسم که دینەکەم لەدەست بدەم و هەستی پێنەکەم، ووتی ئایا دەبینی له سەت سەرباز وا بترسن که تۆ لێی دەترسی.؟ جا ئاوایی بەردەوام بوو تا گەیشت به ده سەرباز (واللّٰه اعلم هیچ یەکێکی تیا نەبوو وەک ئەو بترسێت)جا پیاوێک له خەڵکی شام ئەوەی گێرایەوە و وتی ئەو پیاوه شُرَحْبِيلُ بْنُ السِّمْطِ بووە»

١٨ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، أنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفُضَيْلَ يَقُولُ: «مَنِ اسْتَوْحَشَ مِنَ الْوِحْدَةِ، وَاسْتَأْنَسَ بِالنَّاسِ، لَمْ يَسْلَمْ مِنَ الرِّيَاءِ» (١) .

١٨ - الْفُضَيْلَ بْنُ عِيَّاض دەیووت : «هەرکەسێک هەست به تەنیایی بکات له تەنیایی و ئاسوودەیی له مرۆڤەکاندا بدۆزێتەوە، له دووڕوویی سەلامەت نییە»

١٩ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ عَيَّاشُ بْنُ عَاصِمٍ الْكَلْبِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ صَدَقَةَ أَبُو مُهَلْهَلٍ، قَالَ: أَخَذَ بِيَدِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَأَخْرَجَنِي إِلَى الْجَبَّانِ، فَاعْتَزَلْنَا نَاحِيَةً عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ، فَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: يَا أَبَا مُهَلْهَلٍ! إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا تُخَالِطَ فِي زَمَانِكَ هَذَا أَحَدًا فَافْعَلْ»

١٩ - سَعِيدُ بْنُ صَدَقَةَ أَبُو مُهَلْهَلٍ ووتى : سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ دەستى گرتم و بردمی بۆ الجبان، جا خۆمان دایە لاییێکی ڕێگای خەڵکی، جا سوفیان دەستی کرد بە گریان، پاشان ووتی ئەی أَبَا مُهَلْهَلٍ ئەگەر توانیت کە تێکەڵی هیچ کەسێک نەبیت لەم سەردەمەی خۆتدا ئەوا وابکە»

٢٠ - حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ الْعَقَدِيُّ، قَالَ: ثَنَا حَمَّادُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الزِّنَادِيِّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ: «الْعَافِيَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: تِسْعَةُ أَجْزَاءٍ مِنْهَا صَمْتٌ، وَجُزْءٌ مِنْهَا اعْتِزَالُكَ عَنِ النَّاسِ»

.٢٠ - عَبْدُالرَّحمٰن الأَوْزَاعِيِّ ووتی : «سەلامەتی دە بەشە، نۆ بەش تێیدا بێدەنگیە وە بەشێکی دوور کەوتنەوەیە لە خەڵک»

٢١ - حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ، قَالَ: ثَنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ الْحَارِثِيِّ، قَالَ: قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خَيْثَمٍ: «تَفَقَّهْ ثُمَّ اعْتَزِلْ»

٢١ - الرَّبِيعُ بْنُ خَيْثَمٍ ووتی : «شارەزابە و تێگەییشتووبە لە دین ئینجا دوور بکەوە»

٢٢ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَدَنِيُّ، عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: قَالَ لِي دَاوُدُ الطَّائِيُّ: «فِرَّ مِنَ النَّاسِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الأَسَدِ»

٢٢ - دَاوُدُ الطَّائِيُّ ووتی : «لە خەڵک ڕابکە وەک چۆن لە شێر ڕائەکەی»

٢٣ - حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: ثنا الْمُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ الْمَغِيرَةِ، قَالَ: قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ: «عَلَيْكَ بِالْعُزْلَةِ، فَإِنَّهَا عِبَادَةٌ»

٢٣ - سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ ووتی : «دەستگرتووبە بە گۆشەگیری چونکە عیبادەتە»

٢٤ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، قَالَ: حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: اسْتَشَرْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، قَالَ: قُلْتُ: أَيْنَ تَرَى أَنْ أَنْزِلَ؟ قَالَ: بِمَرِّ الظَّهْرَانِ، حَيْثُ لا يَعْرِفُكَ إِنْسَانٌ»

٢٤ - عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَرْزُوقٍ ووتی : «ڕاوێژم بە سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ کرد ووتم لەکوێ نیشتەجێبم.؟

ووتی لە مر الظهران(دۆڵێکە) کە کەس نەتناسێت»

٢٥ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: حَدَّثَنِي خَلَفُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبَرْزَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: «أَقِلَّ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ، تَقِلَّ غَيْبَتُكَ»

٢٥ - سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ دەیووت : «تا کەمتر مرۆڤەکان بناسیت، کەمتر غەیبەتت دەکرێت»

٢٦ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، قَالَ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَابِدًا بِالْيَمَنِ يَقُولُ: سُرُورُ الْمُؤْمِنِ وَلَذَّتُهُ فِي الْخَلْوَةِ بِمُنَاجَاةِ سَيِّدِهِ "

٢٦ - زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ ووتی : گوێم لە خواپەرستێک بوو لە یەمەن دەیووت : «دڵخۆشی و چێژی ئیماندار لە تەنها بوونە و موناجات کردنە لەگەڵ گەورەکەی(اللّٰه)»

٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي رَوْحٍ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: «دَخَلْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ بِالْكُوفَةِ، وَهُوَ فِي دَارِهِ وَحْدَهُ جَالِسٌ، فَقُلْتُ لَهُ: أَمَا تَسْتَوْحِشُ فِي هَذِهِ الدَّارِ وَحْدَكَ؟ فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَرَى أَنَّ أَحَدًا يَسْتَوْحِشُ مَعَ اللَّهِ»

٢٧ - شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ ووتى : «چوومه لاى مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ له كوفة، ئەويش لە ماڵی خۆی بوو بە تەنها دانیشتبوو، پێیم ووت: ئایا هەست بە تەنهایی ناکەی لەم ماڵە بە تەنها.؟

مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ ووتى : وام نەدیوە کە کەسێک لەگەڵ اللّٰه تعالى بە تەنها بێت»

٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ وَهُوَ بِمَكَّةَ، قَالَ: مَا جَاءَ بِكَ؟ قَالَ: جِئْتُ أُونِسُكَ، قَالَ: جِئْتَ تُؤْنِسُنِي وَأَنَا أُعَالِجُ الْوَحْدَةَ مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً؟

٢٨ - إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ووتی : «پیاوێک هاته لای شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ وه ئەو لە مەککە بوو، جا پێی ووت : بۆچی هاتوویت بۆلام.؟ ووتی هاتووم بۆ هاوڕێیەتی کردنت، شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ ووتی : هاتووی هاوڕێیەتیم بکەی لە کاتێکدا من چڵ ساڵە چارەسەری تەنهایی ئەکەم.؟

٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُبَيْدَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ، قَالَ: قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ: «وَاللَّهِ! لَوَدِدْتُ أَنَّ بَيْنِي وَبَيْنَ النَّاسِ بَابًا مِنْ حَدِيدٍ، لا يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ وَلا أُكَلِّمُهُ، حَتَّى أَلْحَقَ بِاللَّهِ سُبْحَانَهُ»

٢٩ - سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ووتی : «واللّٰه خۆزگە نێوانی من و نێوانی خەڵگی دەرگاییێک لە ئاسن هەبوایە، هیچ کەسێک قسەم لەگەڵ نەکات و منیش قسە لەگەڵ کەس نەکەم، تاوەکو دەگەمەوە بە اللّٰهی پاک»

.٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، قَالَ: كَلَّمْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، قَالَ: قُلْتُ: لَوْ جَالَسْتَ النَّاسَ، قَالَ: إِنَّمَا أَنْتَ بَيْنَ اثْنَيْنِ، بَيْنَ صَغِيرٍ لا يُوَقِّرُكَ، وَكَبِيرٍ يُحْصِي عَلَيْكَ عُيُوبَكَ

.٣ - ابْنِ السَّمَّاكِ ووتى قسەم لەگەڵ دَاوُدَ الطَّائِيِّ كرد، پێم ووت : گەر دانیشتبای لەگەڵ خەڵک.؟

دَاوُدَ الطَّائِيِّ ووتی : «بەڕاستی گەر دانیشی لەگەڵ خەڵک ئەوا تۆ لەنێوان دوو چینداى چینێک کە لێت بچوکترە و ڕیزت لێ ناگرێت، چینێکیش کە گەورەیە و عەیبەکانت بەسەردا دەژمێرێت»

٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعَيْبَ بْنَ حَرْبٍ يَقُولُ: لا تَجْلِسْ إِلا مَعَ أَحَدِ رَجُلَيْنِ: رَجُلٍ جَلَسْتَ إِلَيْهِ يُعَلِّمُكَ خيرًا فَتَقْبَلُ مِنْهُ، أَوْ رَجُلٍ تُعَلِّمُهُ خيرًا فَيَقْبَلُ مِنْكَ، وَالثَّالِثِ اهْرُبْ مِنْهُ

٣١ - شُعَيْبَ بْنَ حَرْبٍ دەیووت : «دامەنیشە لەگەڵ یەکێک لەم دوو کەسە نەبێت، دانەیێک لەلای دانیشتی و چاکەی فێرکردیت و تۆش لێیت وەرگرت، یان پیاوێک لەگەڵی دانیشتی و خێرت فێری کرد و ئەویش لێتی وەرگرت، وە لە کەسی سێیەمیش ڕاکە»

٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّاسُ الَّذِينَ مَضَوْا يُحِبُّونَ الْعُزْلَةَ وَالانْفِرَادَ مِنَ النَّاسِ»

٣٢ - مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ دەیووت : «ئەو کەسانەی لە پێشوودا ڕوییشتن حەزیان بە گۆشەگیری و دوورکەوتنەوە بوو لە خەڵک»

٣٣ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: مَرَرْتُ ذَاتَ يَوْمٍ بِالْفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ وَهُوَ خَلْفَ سَارِيَةٍ وَحْدَهُ، وَكَانَ لِي صَدِيقًا فَجِئْتُهُ، فَسَلَّمْتُ وَجَلَسْتُ، فَقَالَ لِي: يَا أَخِي! مَا أَجْلَسَكَ إِلَيَّ؟ قُلْتُ: رَأَيْتُكَ وَحْدَكَ فَاغْتَنَمْتُ وَحْدَتَكَ، قَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تَجْلِسْ إِلَيَّ لَكَانَ خَيْرًا لَكَ وَخَيْرًا لِي، فَاخْتَرْ إِمَّا أَنْ أَقُومَ عَنْكَ فَهُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ لِي وَخَيْرٌ لَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَقُومَ عَنِّي، فَقُلْتُ: لا، بَلْ أَنَا أَقُومُ عَنْكَ يَا أَبَا عَلِيٍّ! فَأَوْصِنِي بِوَصِيَّةٍ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهَا، قَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ! أَخْفِ مَكَانَكَ، وَاحْفَظْ لِسَانَكَ، وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَمَا أَمَرَكَ.

٣٣ - مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ ووتی پیاوێک ووتی ڕۆژێک بەلای **الْفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ** دا ڕۆییشتم وە ئەو لە پشتی بورجێکەوە(عەموودێک) بوو بە تەنهابوو، وە هاوڕێی من بوو چوومە ڵای و سەلامم لێکرد و لای دانیشتم، جا **الْفُضَيْلِ** پێی ووتم : ئەی براکەم چی وای لێکردیت لەگەڵم دابنیشیت؟

پێیم ووت : بینیم تەنها براویت بۆیە سوودم لە تەنهاییت وەرگرت، جا **الْفُضَيْلِ** ووتی ئەگەر لەگەڵم دانەنیشتبای بۆ تۆ باشتر بوو بۆ منیش باشتر بوو، جا هەڵبژێرە یان من لات هەڵدەستم واللّٰەی ئەوە باشترە بۆ من و بۆتۆش باشترە، یان تۆ لام هەڵسە و بڕۆ، جا پێم ووت نا من لایتۆ هەڵدەستم ئەی أَبَا عَلِيٍّ، ئامۆژگاریت کردم بە ئامۆژگارییێک اللّٰە تعالى سوودی پێگەیاندم، **الْفُضَيْلِ** ووتی ئەی بەندەی خوا، شوێنەکەت بشارەوە، وە زمانت بپارێزە، وە داوای لێخۆشبوون لە اللّٰە بکە بۆ تاوانەکانت و وە هی ئیمانداران(نێر و مێ) وەک چۆن فەرمانت پێکراوە

٣٣ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَنْبَسَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ خَالَتِي: أُمَّ إِسْمَاعِيلَ ابْنَةَ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي الْمُتَّئِدِ، عَنْ أَبِيهَا: نُعَيْمِ بْنِ أَبِي الْمُتَّئِدِ، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَائِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قُرْبِ مَنْ يَزِيدُنِي قُرْبُهُ بُعْدًا مِنْكَ

٣٣ - نُعَيْمِ بْنِ أَبِي الْمُتَّئِدِ له دوعاكانيدا دەيووت : «اللهم من پەنات پێدەگرم لە نزیک بوونەوەی کەسانێک کە نزیکایەتیان من لەتۆ دوور ئەخاتەوە»

٣٤ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ، ثَنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: الْحِكْمَةُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ: فَتِسْعَةٌ مِنْهَا فِي الصَّمْتِ وَالْعَاشِرَةُ: عُزْلَةُ النَّاسِ

٣٤ - وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ ووتی : دەیانووت : «ژیری و دانایی دە بەشە، نۆ دانەیان تێیدا بێدەنگیە، وە دەیەمی دوورکەوتنەوەیە لە خەڵک»

٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الطَّالْقَانِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: قَالَ لِي بَعْضُهُمْ فِي تَفْسِيرِ الْعُزْلَةِ: هُوَ أَنْ تكُونَ مَعَ الْقَوْمِ، فَإِنْ خَاضُوا فِي ذِكْرِ اللَّهِ، فَخُضْ مَعَهُمْ، وَإِنْ خَاضُوا فِي غَيْرِ ذَلِكَ، فَأَمْسِكْ

٣٥ - عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ ووتى : هەندێكيان باسى لێكدانەواى(عزلة) يان بۆكردم ووتيان عزلة ئەوەيە كە ئەگەر لەگەڵ قەومێک بوويت و ئەوان يادى خوايان كرد تۆش لەگەڵيان يادى خوا بكە، وەگەر باسى هەر شتێكيان كرد غەيرى ئەوە ئەوا تۆ خۆت بگرەوە»

٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُزَاحِمٍ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، قَالَ: وَجَدْتُ الْعُزْلَةَ فِي اللِّسَانِ.

٣٦ - وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ ووتى : «گۆشەگيريم دۆزيەوە لە زماندا» واتا بە زمانت گۆشەگيربيت و بيگريتەوە، وەک قەولەكەى پێش ئەمە

٣٧ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ: قَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ لابْنِهِ : يَا بُنَيَّ! اعْتَزِلِ النَّاسَ، فَإِنَّهُ لَنْ يَضُرَّكَ مَا لَمْ يُسْمَعْ، وَلَنْ يُؤْذِيَكَ مَنْ لَمْ تَرَيَا بُنَيَّ!

٣٧ - هەندێک لە داناکان دەیانووت بە کوڕەکەی : «کوڕەکەم.! دوور بکەوەرەوە لە مرۆڤەکان، چونکە ئەگەر گوێت لێیان نەبێت زیانت پێناگەیەنن و ئەگەر نەیانبینیت ئازارت پێناگەیەنن»

٣٨ - حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ: قَالَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ: إِذَا رَأَيْتَ اللَّهَ، يُوحِشُكَ مِنْ خَلْقِهِ، فَاعْلَمْ أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُؤْنِسَكَ بِهِ

٣٨ - هەندێک لە زانایان ووتیان : «گەر بینیت اللّٰە تعالی وایلێکردیت هەست بە تەنهایی بکەی لەگەڵ درووستکراوەکانی ئەوا دەیەوێت لەگەڵ ئەودا ئاسوودەبیت»

٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: أَوْصِنِي، قَالَ: هَذَا زَمَانُ السُّكُوتِ وَلَزُومِ الْبُيُوتِ

٣٩ - ابْنِ السَّمَّاكِ ووتی : پیاوێک به سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ووت ئامۆژگاریم بکه، سُفْيَانَ ووتی : «ئەمە زەمانی بێدەنگی و مانەوەیە لە ماڵەوە»

٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْكِنْدِيِّ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عِصَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، قَالَ: كَانَ الأَبْرَارُ يَتَوَاصَوْنَ بِثَلاثٍ: بِسَجْنِ اللِّسَانِ، وَكَثْرَةِ الاسْتِغْفَارِ، وَالْعُزْلَةِ «

٤٠ - مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ ووتی : چاکەکاران ئامۆژگاری و وەسیەتیان دەکرد زە سێ شت : «بە زیندانی کردنی زمان، وە زۆر داوای لێ خۆشبوون کردن، وە گۆشەگیری»

٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: كَانَ ابْنُ مُنَبِّهٍ يَقُولُ: «الْمُؤْمِنُ يُخَالِطُ لِيَعْلَمَ، وَيَسْكُتُ لِيَسْلَمَ، وَيَتَكَلَّمُ لِيَفْهَمَ، وَيَخْلُو لِيَغْنَمَ»

٤١ - وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ دەیووت : «ئیماندار بۆ فێربوون تێکەڵ دەبێت، بێدەنگ دەبێت بۆ ئەوەی سەلامەت بێت، وە قسە دەکات بۆ تێگەییشتن، وە تەنها دەبێت بۆ سوودمەندبوون»

٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: ثنا أَسَدُ بْنُ عَمَّارٍ التَّمِيمِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمِيمِيُّ، ثنا أَصْحَابُنَا، قَالَ: كَانَ حَبِيبٌ أَبُو مُحَمَّدٍ يَخْلُو فِي بَيْتِهِ، فَيَقُولُ: مَنْ لَمْ تَقَرَّ عَيْنُهُ بِكَ فَلا قَرَّتْ، وَمَنْ لَمْ يَأْنَسْ بِكَ فَلا أَنِسَ «

٤٢ - حَبِيبٌ أَبُو مُحَمَّدٍ بە تەنها لە ماڵەکەی خۆیدا بوو جا دەیوت : «هەر کەسێک چاوی بەتۆ گەش نەبێت ئەوا هەرگیز گەش نابێت، وە هەر کەسێک لەگەڵ تۆ ئاسوودە نەبێت هەوا هەرگیز ئاسوودە نابێت»

٤٣ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا ابْنُ عَيَّاشٍ الْحِمْصِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ الرَّحَبِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْسَةَ، قَالَ: «لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ لِلرَّجُلِ مِنَ الْوَحْدَةِ مَا لَكُمُ الْيَوْمَ فِي الْجَمَاعَةِ»

٤٣ - عَمْرِو بْنِ عَبْسَةَ ووتى : «زەمانێک دێت بەسەر خەڵکیدا، ئەوەی پیاو لە تەنهاییدا دەیبێت ئەمڕۆ ئێوە لە جەماعەتدا نیتانە»

٤٤ - حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ، ثَنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «لَوْلا أَنْ يُقَالَ: فَعَلَ أَبُو نَجِيحٍ، لأَلْحَقْتُ مَالِي سُبُلَهُ، ثُمَّ لَحِقْتُ وَادِيًا مِنْ أَوْدِيَةِ لُبْنَانَ، فَعَبَدْتُ اللَّهَ، حَتَّى أَمُوتَ»

٤٤ - الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ دەیووت : «گەر نەوترابایە أَبُو نَجِيحٍ ئاوای کرد، ئەوا سەروەت و سامانەکەم دەناردە ڕێگای خۆی، پاشان دەڕۆیشتمە، دۆڵێک لە دۆڵەکانی لبنان، اللّٰهم دەپەرست تاوەکو دەمردم

٤٥ - حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا شَرِيكٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عَطَاءٍ، فِي قَوْلِهِ، إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ سورة [العنكبوت آية ٥٦]، قَالَ: «إِذَا أُمِّرْتُمْ عَلَى مَعْصِيَتِي، فَاهْرُبُوا، فَإِنَّ فِي أَرْضِي سَعَةً»

٤٥ - عَطَاء بْنُ أبى رباح سەبارەت بەم قەولەی اللّٰه تعالى (إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ) سورة [العنكبوت آية ٥٦]، ووتی : «گەر فەرمانتان پێکرا لەسەر سەرپێچی کردنم، ئەوا ڕابکەن چونکە زەوی من فراوانە»

٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا حَاتِمٌ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُزَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ رُشَيْدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ يَقُولُ: يَا حَسَنُ! لا تَعَرَّفَنَّ إِلَى مَنْ لا يَعْرِفُكَ، وَأَنْكِرْ مَعْرِفَةَ مَنْ يَعْرِفُكَ

٤٦ - الْحَسَنَ بْنَ رُشَيْدٍ دەیووت گوێم لە سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ بوو دەی ووت : ئەی حەسەن، خۆت بەو کەسانە مەناسێنە کە تۆ ناناسن، وە ئینکاری ناسینی ئەو کەسانە مەکە کە دەتناسن.

٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ، عَنِ الْمُؤَمَّلِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: أُحِبُّ أَنْ أَعْرِفَ النَّاسَ وَلا يَعْرِفُونِي

٤٧ - سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ دەیووت : حەزم لێیە خەڵک بناسم ئەوانیش من نەناسن

٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ الأَوْدِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: أَوْصِنِي، قَالَ: أَقِلَّ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ

٤٨ - عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ الأَوْدِيُّ ووتی : ووتم بە دَاوُدَ الطَّائِيِّ ئامۆژگاریم بکە، ووتی : «ناسینی خەڵکی کەم بکەوە»

٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ مَعْمَرٍ، قَالَ: قَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ: «لِتَسَعْكُمْ بُيُوتُكُمْ، وَلا يَضُرُّكُمْ أَلا يَعْرِفَكُمْ أَحَدٌ، وَسَابِقُوا النَّاسَ إِلَى اللَّهِ»

٤٩ - مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ دەیووت : «با ماڵەکانتان فراوان بن بۆتان، زیانتان پێناگەیەنێت ئەگەر کەس نەتانناسێتەوە، وە پێشبڕکێ بکەن لەگەڵ خەڵکدا بۆ لای اللّٰه»

٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، ثَنا أَيُّوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، فَحَدَّثَنَا، ثُمَّ قَالَ: لَقَدْ فَاتَنِي مُنْذُ كُنْتُ مَعَكُمْ خَيْرٌ كَثِيرٌ»

٥٠ - أَيُّوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ ووتی : لای بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ بووین جا قسەی لەگەڵ کردین، پاشان ووتی : لەوەتەی لەگەڵتانم خێری زۆرم لە دەست داوە

٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو مُسْهِرٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ هَاشِمٍ، قَالَ: قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ: «إِيَّاكَ وَكَثْرَةَ الإِخْوَانِ وَالأَخِلاءِ.

٥١ - إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ ووتی : «ئاگادارر زۆری برا و هاوڕێ بن»

٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعِجْلِيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، أَخْبَرَنِي سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الْمُحَجَّلِ، عَنِ ابْنِ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ: «الصَّاحِبُ الصَّالِحُ خَيْرٌ مِنَ الْوَحْدَةِ، وَالْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ صَاحِبِ السُّوءِ

٥٢ - أَبُو ذَرٍّ ووتی : «هاوڕێی چاک باشتره له تەنهایی، وه تەنهایی باشتره له هاوڕێی خراپ»

٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مَحْبُوبٍ، ثنا الْفَيْضُ، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ الْمَرْعَشِيُّ: مَا أَعْلَمُ شَيْئًا مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ أَفْضَلُ مِنْ لُزُومِكَ بَيْتَكَ

٥٣ - حُذَيْفَةُ الْمَرْعَشِيُّ ووتی : «نەمزانیوه کردەوەییێکی باش هەبێت باشتربێت له پەیوەست بوون بەمالەکەت»

٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا ابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي السَّوْدَاءِ، قَالَ: قَالَ كَعْبُ لِعَلِيٍّ : أَلَا أُخْبِرُكَ بِثَلَاثٍ مُنْجِيَاتٍ جَاءَ بِهِنَّ مُوسَى؟ لُزُومُكَ بَيْتَكَ، وَبُكَاؤُكَ عَلَى خَطِيئَتِكَ، وَكَفُّكَ لِسَانَكَ،

٥٤ - كعب به علی بن ابی طالب ی ووت : «ئایا باسی سێ ڕزگاریتان بۆ نەکەم کە موسی (علیه السلام) هێناویەتی.؟
پەیووەست بوون بەماڵەوە و گریانت لەسەر تاوانەکانت، وە گرتنی زمانت»

٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْبَاهِلِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي، قَالَ: قُلْتُ لِإِبْرَاهِيمَ: أَوْصِنِي: قَالَ:
اتَّخِذِ اللَّهَ صَاحِبًا ... وَدَعِ النَّاسَ جَانِبًا

٥٥ - إِسْحَاقَ الْبَاهِلِيُّ ووتی : ووتم بە ابراهیم ئامۆژگاریم بکە، ووتی : «اللّٰه تعالی بکە بە هاوڕێت....وەخەڵکیش بخە ئەملاوە»

٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ يَقُولُ: وَدِدْتُ أَنِّي فِي مَكَانٍ لا أُعْرَفُ، وَلا أَرَى النَّاسَ وَلا يَرَوْنِي، حَتَّى أَمُوتَ " (١) .

٥٦ - سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ دەیووت : «خۆزگە من لە شوێنێکی نەزانراو دەبووم، هیچ کەسێکم نەدیبوایە و کەسیش منی نەدیبوایە، هەتاوەکو ئەمردم»

٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثَنا عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: قَالَ مُسْلِمُ بْنُ يَسَارٍ: مَا تَلَذَّذُ بِمِثْلِ الْخَلْوَةِ بِمُنَاجَاةِ اللَّهِ»

٥٧ - مُسْلِمُ بْنُ يَسَارٍ ووتی : «هیچ تام و چێژێکم نەکردووە هاوشێوەی تام و چێژی تەنها بوون و موناجات کردن بێت لەگەڵ اللّٰه»

٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُمَيْرٍ، قَالَ: قِيلَ لِعَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّاسِبِيِّ، وَكَانَتْ رَابِعَةُ تُسَمِّيهِ: سَيِّدَ الْعَابِدِينَ،: مَا بَقِيَ مِمَّا تَتَلَذَّذُ بِهِ؟ قَالَ: سِرْدَابٌ أَخْلُو فِيهِ

٥٨ - عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّاسِبِيِّ ووترا (رابعة ناوی لێنابوو گەورەی خواپەرستەکان) چی ماوە بۆ تام و چێژ وەرگرتن.؟

ووتی ژێرزەمینێک بە تەنهابیت تێیدا»

٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا أَحْمَدُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ صَاعِدٍ الصُّورِيَّ، يَقُولُ: كَانَتِ الرَّاحَةُ قَبْلَ الْيَوْمِ فِي لِقَاءِ الإِخْوَانِ، وَإِنَّمَا الرَّاحَةُ الْيَوْمَ فِي الْخَلْوَةِ بِهِ (١)

٥٩ - أَحْمَدَ بْنَ صَاعِدٍ الصُّورِيَّ دەیووت : «پێش ئەمڕۆ ئاسوودەیی لە گەییشتن بە براکان بوو، بەلام ئەمڕۆ ئاسوودەیی لەوەیە لێیان دووربیت و بە تەنها بیت»

.٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ الْقُرَشِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، حَدَّثَنِي أَبُو عُشَانَةَ الْمَعَافِرِيُّ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ، ﷺ: «يَعْجَبُ رَبُّكَ، مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِي رَأْسِ شَظِيَّةٍ فِي الْجَبَلِ يُؤَذِّنُ بِالصَّلاةِ فَيُصَلِّي. وَيَقُولُ اللَّهُ، لِمَلائِكَتِهِ: انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هُنَا، يُؤَذِّنُ وَيُقِيمُ الصَّلاةَ يَخَافُ مِنِّي، أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ، وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ»

.٦ - پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی : «پەروەردگارت سەرسام دەبێت بەو شوانی مەڕەی لە لوتکەی درزێکی شاخ بانگ دەدات و نوێژ دەکات، وە دەفەرمووێت بە فریشتەکان سەیری بەندەکەم بکەن لێرە، بانگ دەدا ۆ نوێژ ئەکات و لێم دەترسێت، ئێوە شایەت بن کە من لێی خۆشبووم، وە دەیخەمە بەهەشتەوە»

ئەم فەرموودەیە صەحیح ـە

٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ الطِّهْرَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، أَوْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ، وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ» (١) .

٦١ - أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ووتی : پیاوێک بە پێغەمبەری خوا(ﷺ)ی ووت : «باشترین.کەس کێیە ئەی پێغەمبەری خوا.؟ فەرمووی : ئەو ئیماندارەی جیهاد دەکات بە نەفسی خۆی و بە سەروەت و سامانەکەی لە پێناو اللّٰه، ووتی : پاشان کێ.؟ فەرمووی : پیاوێک دابڕێت و بڕوات بۆ یەکێک لە نشیوەکان و خۆی تێدا حەشار بدات و پەروەردگاری بپەرستێت، وە خەڵکی لە شەڕ و زیانی بەدوور بگرێت»

٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هِلالِ بْنِ خَبَّابٍ أَبِي الْعَلاءِ، حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ حَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذَا ذَكَرَ الْفِتْنَةَ أَوْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ، فَقُلْتُ: كَيْفَ أَفْعَلُ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ؟ قَالَ: «الْزَمْ بَيْتَكَ، وَامْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ» (١) .

٦٢ - عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ووتی : لەکاتێکدا ئیمە لە دەوری پێغەمبەری خوا بووین(ﷺ) جا گەر باسی فیتنەی کردایە یان لای باسی فیتنە کرابا، پێیم دەووت : «چیبکەم لەوکاتە خوا بمکاتە فیدات.؟ فەرمووی : پەیوەستبە بە ماڵەکەتەوە و زمانت بگرەو بپارێزە»

٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ هَارُونَ الْبُرْجُمِيِّ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ سَابُورٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ بَنِي حَرَامٍ، عَنْ هَرِمِ بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: قَالَ أُوَيْسٌ الْقَرْنِيُّ: «الْوَحْدَةُ أَحَبُّ إِلَيَّ» (١) .

٦٣ - أُوَيْسٌ الْقَرْنِيُّ ووتی : «تەنهایی خۆشەویستە لام»

٦٤ - أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَاذَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَمْرٍو عُثْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ السَّمَّاكِ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخَيَّاطُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ يَزِيدَ الصَّائِغُ قَالَ سَمِعْتُ الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ يَقُولُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ عَلَيْكُمْ بِالصَّوَامِعِ قُلْنَا وَمَا الصَّوَامِعُ قَالَ الْبُيُوتُ فَإِنَّهُ لَيْسَ يَنْجُو مِنْ شَرِّ ذَلِكَ الزَّمَانِ إِلَّا صَفْوَتُهُ مِنْ خَلْقِهِ
وَكَانَ يَقُولُ لَيْسَ هَذَا زَمَانَ الْكَلَام هَذَا زمَان السُّكُوت وَلِزمَ الْبُيُوتِ

٦٤ - عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ يَزِيدَ الصَّائِغُ ووتى : گوويٚم له الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ بوو دەيووت : له کۆتایی زەماندا بمێننەوە له الصوامع، وتمان : الصوامع چییه.؟ ووتی : مالەکانتان، چونکه هیچ کەسێک خراپەی ئەم زەمانه ڕزگاری نابێت، ئیلّا کەسێک.نەبێت کە،هەڵکری باشترین ڕەوشت بێت،
وە دەیووت : ئەمه سەردەمی قسه کردن نییه، ئەمه سەردەمی بێدەنگی و پەیوەست بوونه به ماڵ

٦٥ - أَخْبَرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْأَعْرَابِيِّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سَلْمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ سَمِعْتُ الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ، يَقُولُ: «كَفَى بِاللَّهِ مُحِبًّا، وَبِالْقُرْآنِ مُؤْنِسًا، وَبِالْمَوْتِ وَاعِظًا اتَّخِذِ اللَّهَ صَاحِبًا وَذَرِ النَّاسَ جَانِبًا»

٦٥ - الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ دەیووت : «اللّٰه بەسە بۆ خۆشەویستی، وە قورئان بۆ هاوەڵێتی کردن وە مردن بۆ ئامۆژگاری، اللّٰه تعالی بکە بە هاوڕێت و خەڵکیش بەلاییەکدا جێبهێڵە»

٦٦ - أَخْبَرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ:: أَخْبَرَنَا ابْنُ الْأَعْرَابِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَهْدِيٍّ الْأُبُلِّيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ قَالَ: حَدَّثَنَا الثَّوْرِيُّ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: «هُجْرَانُ الْأَحْمَقِ قُرْبَةٌ إِلَى اللَّهِ»

٦٦ - الْحَسَنُ الْبَصرِيِّ ووتی : «جێهێشتن و هەجری کەسی گێڵ نزیک بوونەوەیە لە اللّٰه»

٦٧ - أَخْبرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: حُدِّثْتُ عَنِ الْخَلَّادِيِّ قَالَ: كَتَبَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَوْصِلِ إِلَى بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ يَسْتَأْذِنُهُ أَنْ يَلْقَاهُ فَقَالَ بِشْرٌ: «أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ لَا يَرَانِي وَلَا أَرَاهُ»

٦٧ - الْخَلَّادِيِّ ووتی : پیاوێک له خەڵکی الْمَوْصِلِ بۆ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ ی نووسی و داوای مۆڵەتی لێکرد تا چاوی پێ بکەوێت، بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ ووتی : «خۆشەویستترین براکانم بۆمن ئەوانەن کە من نابینن و منیش ئەوان نابینم»

٦٨ - أَخْبرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: أَخْبرَنِي أَحْمَدُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْرُوقٍ الطُّوسِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَرَّرُ بْنُ عَوْنٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَخِي الْمُخْتَارُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: رَأَيْتُ مَعَ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ كَلْبًا فَقُلْتُ: مَا هَذَا يَا أَبَا يَحْيَى؟ قَالَ: «هَذَا خَيرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ»

٦٨ - جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ ووتی : سەگێکم بینی لەگەڵ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ جا پێم ووت : ئەوە چییە ئەی أَبَا يَحْيَى.؟ ووتی : «ئەوە باشترە لە هاوڕێی خراپ»

٦٩ - أَخبرَنَا أَبُو سُلَيمَانَ قَالَ: أَخبرَنَا ابْنُ الأَعْرَابِيِّ قَالَ: حَدَّثنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي طَالِبٍ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ عَطَاءٍ قَالَ: حَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيِّ قَالَ: «كَانَ النَّاسُ مَرَّةً وَرَقًا لَا شَوْكَ فِيهِ وَإِنَّهُمُ الْيَوْمَ شَوْكٌ لَا وَرَقَ فِيهِ»

٦٩ - أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيِّ ووتی : «خەڵکی پێشتر گەڵای بێ درِک بوون، بەلام ئەمڕۆ دڕکی بێ گەڵان»

٧٠ - أَخبرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: حَدَّثُونا عَنِ الْخَلَّادِ قَالَ: حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَقْرٍ قَالَ: حَدَّثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ قَالَ: حَدَّثنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي الْقُرَاقِصِ الْكِنْدِيُّ قَالَ: قَالَ الْفَضْلُ رَحْمَةُ اللَّهُ عَلَيْهِ: «إِنِّي لَأَتَمَنَّى الْمَرَضَ. قُلْتُ لَهُ: لِمَ ذَلِكَ؟ قَالَ: لِئَلَّا أَرَى النَّاسَ»

٧٠ - أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي الْقُرَاقِصِ الْكِنْدِيُّ ووتی الْفَضْلُ رَحْمَةُ اللَّهُ عَلَيْهِ ووتی : «من ئاواته خوازم نەخۆش بکەوم، پێم ووت : ئەو بۆ.؟ ووتی : تا خەڵک نەبینم»

٧١ - أَخبرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَاصِمٍ قَالَ: أَخبرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ سُلَيْمَانَ، وَابْنُ جَوْصَاءَ قَالَا سَمِعْنَا يُونُسَ بْنَ عَبْدِ الْأَعْلَى، يَقُولُ: قَالَ لِي الشَّافِعِيُّ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ: «يَا أَبَا مُوسَى رِضَاءُ النَّاسِ غَايَةٌ لَا تُدْرَكُ لَيْسَ إِلَى السَّلَامَةِ مِنَ النَّاسِ سَبِيلٌ. فَانْظُرْ مَا فِيهِ صَلَاحُ نَفْسِكَ فَالْزَمْهُ وَدَعِ النَّاسَ وَمَا هُمْ فِيهِ»

٧١ - يُونُسَ بْنَ عَبْدِ الْأَعْلَى دەیووت : الشَّافِعِيُّ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ پێی ووتم : «ئەی أَبَا مُوسَى ڕازیبوونی خەڵک ئامانجێکی بەدی نەهاتووە، هیچ ڕێگایەک نییە بۆ سەلامەتی لە خەڵکی، جا سەیر بکت کامەی چاکەی بۆت تێدایە پەیوەست بە بەوەوە و خەڵکیش لەناو ئەوەی تێیدان جێبێڵە»

٧٢ - حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ هَاشِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا الدَّبَرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَهُوَ مَرِيضٌ فَقَالَ: «إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَمُوتَ فَمُتْ، فَوَاللَّهِ لَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ الْمَوْتُ أَحَبَّ إِلَى أَحَدِهِمْ مِنَ الذَّهَبِ الْأَحْمَرِ»

٧٢ - يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ووتى : چوومه لاى أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ نەخۆش بوو جا پێی ووتم : ئەگەر ئەتوانى بمريت ئەوا بمره چونكه واللّٰه ى سەردەمێک دێت بەسەر خەڵكیدا كه مردن لەلايان له ئاڵتوونى سوور خۆشەويست تر دەبێت»

٧٣ - أَخْبَرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ زُهَيْرٍ قَالَ: قِيلَ لِلثَّوْرِيِّ: «لِمَ تَتَمَنَّى الْمَوْتَ وَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْهُ؟ فَقَالَ سُفْيَانُ: لَوْ سَأَلَنِي رَبِّي لَقُلْتُ: يَا رَبِّ لِثِقَتِي بِكَ وَخَوْفِي مِنَ النَّاسِ

٧٣ - رَبِيعَةُ بْنُ زُهَيرٍ ووتی : به سُفْيَان الْثَوْرِيِّ ووترا : بۆچی ئاواتی مردن دەخوازی له کاتێکدا پێغەمبەری خوا(ﷺ) نەهی لێکردووە.؟ جا سُفْيَانُ ووتی : گەر پەروەردگارم پرسیارم لیّ بکات ئەوا پێم دەووت : ئەی پەروەردگار بەهۆی متمانەم به تۆ و ترسم له خەڵک ئاواتی مردنم دەخواست»

٧٤ - أَخْبَرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: أَخْبَرَنِي الْعَنْبَرِيُّ فَقَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي قَمَّاشٍ قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ عَائِشَةَ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ قَالَ: «قُلْتُ لِوَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ: إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَعْتَزِلَ النَّاسَ، فَقَالَ لِي: لَا بُدَّ لَكَ مِنَ النَّاسِ وَلِلنَّاسِ مِنْكَ؛ لَكَ إِلَيْهِمْ حَوَائِجُ، وَلَهُمْ إِلَيْكَ حَوَائِجُ، وَلَكِنْ كُنْ فِيهِمْ أَصَمَّ سَمِيعًا أَعْمَى بَصِيراً سَكُوتًا نَطُوقًا»

٧٤ - وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ ووتی : به وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ ـم ووت : من دەمەوێت له خەڵکی دابېڕێم، جا پێی وتم نا خەڵکی پێویستیان پێت دەبێت و تۆش پێویستیت به خەلکە، بەلام لەناویان به وەک کەڕێکی بیسەربە یان کوێرێکی بینەربە، یان بێدەنگێکی قسەکەر به»

٧٥ - أَخْبَرَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ قَالَ: أَخبرَنِي أَبُو مُحَمَّدٍ الْكَرَّانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عِيسَى، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ قَالَ: قَالَ صَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ لِابْنِ أَخِيهِ: «كُنْتُ أَحَبَّ إِلَى أَبِيكَ مِنْكَ وَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنِ ابْنِي، إِذَا رَأَيْتَ الْمُؤْمِنَ فَخَالِطْهُ وَإِذَا رَأَيْتَ الْفَاجِرَ فَخَالِفْهُ»

٧٥ - صَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ به برازاكەی ووت : «من لای باوكت خۆشەویستتر بووم لە تۆ، وە تۆش لە كوڕی خۆم خۆشەویستتری بۆمن، جا كاتێک ئیماندارێكت بینی تێكەڵی بە، وە هەر كاتێک كەسێكی خراپەكارت بینی ئەوا لێی جیابەوە و ناكۆک بە لەگەڵی»

٧٦ - أَخبرَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ الرَّازِيَّ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الْأَنْمَاطِيَّ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْجُنَيْدَ يَقُولُ: سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ: «مَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْلَمَ دِينُهُ، وَيَسْتَرِيحَ قَلْبُهُ وَبَدَنُهُ، وَيَقِلَّ غَمُّهُ فَلْيَعْتَزِلِ النَّاسَ؛ لِأَنَّ هَذَا زَمَانُ عُزْلَةٍ وَوَحْدَةٍ» وَقَالَ مَرَّةً أُخْرَى: «فَإِنَّ هَذَا زَمَانُ وَحْشَةٍ، وَالْعَاقِلُ مَنِ اخْتَارَ مِنْهَا الْوَحْدَةَ»

٧٦ - السَرِيُّ بنُ المُغَلَّسِ السَّقَطِي دەیووت : «هەر کەسێک دەیەوێت دینەکەی سەلامەت بێت، وە دڵ و لاشەی ئیسراحەت بێت و خەفەتی کەم بێتەوە، با دابب‌ڕێت لە خەڵکی چونکە ئێستا سەردەمی دابڕان وتەنها بوونە» وە جارێکیتریش ووتی : «چونکە ئەوە سەردەمی تەنهابوونە، وە کەسی دانا و ئاقل ئەوەیە کە تەنهایی هەڵدەبژێرێت»

٧٧ - أَخبرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ الْأَصْبَهَانِيُّ، أَنْبَأَنَا أَبُو سَعِيدِ بْنُ الْأَعْرَابِيِّ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ: «حُبُّ الدُّنْيَا حُبُّ لِقَاءِ النَّاسِ، وَالزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا الزُّهْدُ فِي لِقَاءِ النَّاسِ»

٧٧ - بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ ووتی : «خۆشەویستی دونیا خۆشەویستی گەیشتنە بە خەڵک، وە زوهد لەدونیا زوهدە لە گەییشتن بە خەڵک»

٧٨ - أَخبرَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ مَنْصُورَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ حَامِدٍ يَقُولُ: "جَاءَ رَجُلٌ إِلَى زِيَارَةِ أَبِي بَكْرٍ الْوَرَّاقِ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْجِعَ قَالَ لَهُ: أَوْصِنِي، فَقَالَ: «وَجَدْتُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي الْخَلْوَةِ وَالْعُزْلَةِ، وَوَجَدْتُ شَرَّهُمَا فِي الْكَثْرَةِ وَالِاخْتِلَاطِ»

٧٨ - مُحَمَّدَ بْنَ حَامِدٍ دەیووت : پیاوێک هاتە سەردانی أَبِي بَكْرٍ الْوَرَّاقِ جا کاتێک ویستی بگەڕێتەوە بە أَبِي بَكْرٍ الْوَرَّاقِ ی ووت ئامۆژگاریم بکە، جا ووتی : خێر و چاکەی دونیا و قیامەتمان لە تەنهایی و گۆشەگیریدا دۆزیەوە، وە شەڕی هەردووکیشیمان لە زۆری تێکەڵاوبوون دۆزیەوە»

٧٩ - أَخبرَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ سَعِيدَ بْنَ أَبِي سَعِيدٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ الدَّامَغَانِيَّ يَقُولُ: «أَوْصَانِي الشِّبْلِيُّ، فَقَالَ: الْزَمِ الْوَحْدَةَ، وَامْحُ اسْمَكَ عَنِ الْقَوْمِ، وَاسْتَقْبِلِ الْجِدَارَ حَتَّى تَمُوتَ»

٧٩ - الْعَبَّاسَ الدَّامَغَانِيَّ ووتى : الشِّبْلِيُّ ئامۆژگارى بۆ كردم ووتى : «پەيوەست بە بە تەنهاييەوە، وە ناوت بسڕەوە لاى خەڵكى، وە ڕوو لە ديوار بكە تا دەمريت»

٨٠ - أَخبرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ، أَنْبَأَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ يَقُولُ: سَمِعْتُ ذَا النُّونِ الْمِصْرِيَّ يَقُولُ: «مَنْ نَظَرَ فِي عُيُوبِ النَّاسِ، عَمِيَ عَنْ عُيُوبِ نَفْسِهِ، وَمَنْ عُنِيَ بِالنَّارِ وَالْفِرْدَوْسِ، شُغِلَ عَنِ (١٠٨) الْقَالِ وَالْقِيلَ، وَمَنْ هَرَبَ مِنَ النَّاسِ، سَلِمَ مِنْ شُرُورِهِمْ وَمَنْ شَكَرَ زِيدَ»

٨. - ذَا النُّونِ الْمِصْرِيَّ دەیووت : «هەر کەسێک چاو ببڕێتە عەیبی خەڵکی کوێر دەبێت لە ئاستی عەیبەکانی خۆی، وە هەر کەسێک خەمی دۆزەخ و فیردەوس بێت سەرقاڵی دەکات لە وتیان و وترا، وە هەر کەسێک ڕابکات لە خەڵک سەلامەت دەبێت لە خراپەکانیان، وە هەر کەسێک شوکر بێت لێی زیاد دەکرێت»

سەرچاوەکان :

'١' تا '٦٣' کتێبی (العزلة والانفراد لإبن أبی الدنیا)

'٦٤' کتێبی (الرسالة المغنية في السكوت ولزوم البيوت
— ابن البنا)

'٦٥' تا '٨٠' کتێبی (العزلة للخطابي)

اللهم صل على محمد وآل محمد